

Předmět

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1993](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1993](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 2. 1993
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 2. 1993

Předmět

Význam slova „předmět“ je přinejmenším dvojaký, jak vyplývá ze samotné historie. Latinské slovo „obiectum“ bylo vytvořeno (a rozšířilo se) až v druhé polovině středověku, a vzniklo napodobením slova „subiectum“, běžného už v dobách klasických. Obě substantiva mají dvojí možnou etymologii: jsou odvozena od sloves subicio a obicio, která mohla vzniknout spojením předpon s dvěma možnými slovesy, totiž iacio a iaceo, což znamená v prvním případě házím, vrhám, v druhém pak ležím. Čeština si v průběhu vývoje vybrala ono házení či vrhání, konkrétně tedy „metání“: před-mět je to, co (nám) je před-meteno, tj. před-vrženo, před-hozeno, eventuálně co si sami metáme, vrháme, házíme před sebe. Němčina sice měla kdysi slova pro obě možnosti překladu, ale „Gegenwurf“ zanikl a zůstal jen „Gegenstand“. V němčině tedy došlo k malé změně: obiectum už není to, co před námi leží, ale co před námi stojí (was uns gegenüber-steht). Naproti tomu slovo „objektivní“ a „objektivita“ dostalo v nové době a zejména v jejím posledním období, vyznačujícím se obrovským sebevědomím vědy resp. vědců (přírodovědců, zejména tzv. exaktních), význam naprosto zbavený jakéhokoliv vztahu ke komukoli, před nímž nebo naproti němuž by to stálo či leželo, neku-li bylo jím pohozeno či někým jiným jemu předhozeno. Podobný osud mělo i jiné slovo, které nemělo tak dvojaké kořeny, totiž „danost“. Jazyk sám nám připomíná, že to je něco, co nám (nebo někomu jinému) bylo anebo právě teď je „dáno“, tedy že nám (nebo někomu jinému) to – nejspíš „někdo – „dal“. Musíme se proto tázat, jak k tomu vůbec mohlo dojít, když tu šlo přece o vývoj „jazyku proti srsti“. Jakmile si postavíme tuto otázku, dostáváme se na stopu toho, čemu budeme říkat „předmětné myšlení“ (přesněji: zpředměťující myšlení).

(Berlín, 930221–3)